

ODŮVODNĚNÍ

k návrhu vyhlášky č. .../2016 Sb., o podmínkách použití upravených kalů na
zemědělské půdě

Ministerstvo životního prostředí

2016

ODŮVODNĚNÍ

I. OBECNÁ ČÁST

A Vysvětlení nezbytnosti právní úpravy a odůvodnění jejích hlavních principů

Návrh vyhlášky o podmínkách použití upravených kalů na zemědělské půdě, provádí ustanovení zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých právních předpisů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“), v oblasti použití kalů.

Návrh vyhlášky reaguje na novelizační zákon č. 223/2015 Sb., kterým se mění zákon o odpadech a reflektuje změny v ustanovení § 32 a § 33 zákona o odpadech. Specifikuje nové povinnosti pro provozovatele čistírny odpadních vod a zařízení na úpravu kalů, dále stanoví podmínky pro skladování kalů v zařízení ke sběru a skladování odpadů a technické požadavky pro uložení upravených kalů u zemědělce a jejich použití na zemědělské půdě.

B Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy se zákonem, k jehož provedení je navržena

Zákonné zmocnění k vydání navrhované vyhlášky je obsaženo v § 33 odst. 4 zákona o odpadech, ve znění pozdějších předpisů. Navrhovaná právní úprava je s uvedeným zákonným zmocněním, jakož i se zákonem o odpadech jako celkem, plně v souladu.

C Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie a obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Návrh vyhlášky provádí transpozici směrnice Rady 86/278/EHS o ochraně životního prostředí a zejména půdy při používání kalů z čistíren odpadních vod v zemědělství. Navrhovaná právní úprava je tak plně v souladu s předpisy Evropské unie.

D Zhodnocení platného právního stavu a odůvodnění nezbytnosti jeho změny

Navrhovanou právní úpravou je třeba reflektovat novelu zákona o odpadech, která upřesňuje povinnosti při používání kalů. Cílem návrhu vyhlášky je zavedení jednoznačných požadavků pro provozovatele zařízení na úpravu kalů, pro zařízení ke skladování/uložení kalů a podmínky pro použití kalů, které byly nejednoznačně stanoveny nebo nebyly doposud řešeny žádným právním předpisem. Zamezí se tím rizikům, že budou na zemědělskou půdu aplikovány neupravené kaly nebo kaly, které jsou na základě svých vlastností nevhodné pro využití na zemědělskou půdu. Vzhledem k velkému množství navrhovaných změn považuje předkladatel za vhodnější postup vydání zcela nové vyhlášky o podmínkách použití upravených kalů na zemědělské půdě, a nikoli novelizaci stávající vyhlášky č. 382/2001 Sb.

E Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

Upraveno v Závěrečné zprávě z hodnocení dopadů regulace.

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE

1 Důvod předložení a cíle

1.1 Název

Návrh vyhlášky č. .../2016 Sb., o podmínkách použití upravených kalů na zemědělské půdě.

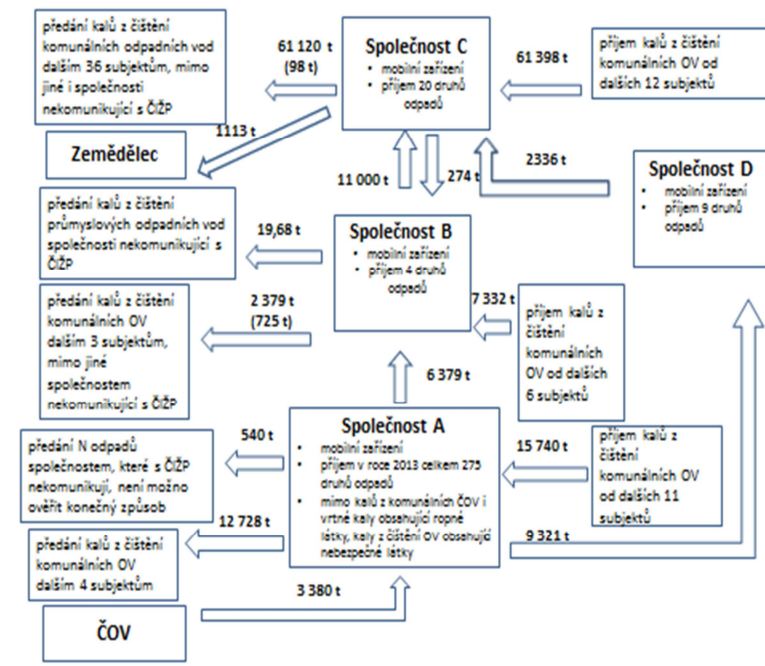
1.2 Definice problému

Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů dával již od úplného začátku povinnost zpracovat program použití kalů na zemědělskou půdu (dále jen „program“) pouze původci kalů - tedy provozovateli čistírny odpadních vod (dále jen „provozovatel ČOV“). Za původce odpadů byla od roku 2001 do roku 2010 považována právnická osoba, při jejíž činnosti vznikají odpady, nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání, při jejíž podnikatelské činnosti vznikají odpady. Z důvodu transpozice rámcové směrnice o odpadech byla v roce 2010 změněna definice původce odpadů. Nově byla tedy za původce odpadů považována právnická osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání, která provádí úpravu odpadů nebo jiné činnosti, jejichž výsledkem je změna povahy nebo složení odpadů. Touto transpozicí však nedošlo k úpravě textu § 33 zákona o odpadech tak, aby povinnost zpracovat program měl pouze provozovatel čistírny odpadních vod.

Změna definice původce umožnila, aby program vypracovával kdokoli, kdo provede byť jen účelovou úpravu kalů. V současné době k tomu většinou navíc nedochází v technologiích zajišťujících takové snížení počtu patogenních mikroorganismů, aby byl kal považován za hygienizovaný a je zřejmé, že se jedná o obcházení zákona o odpadech při využití změny definice původce odpadů. Neupravený kal není možné aplikovat na zemědělské pozemky.

Zákon č. 223/2015 Sb., kterým se mění zákon o odpadech, napravit chybu, která vznikla přijetím nové definice původce odpadu s ohledem na skutečnost, že řada čistíren odpadních vod v současné době využívá možnosti předat neupravené kaly do zařízení, které provede jejich úpravu. Oproti původnímu přístupu zákona z roku 2001 je však nezbytné nastavit jednoznačnější a kontrolovatelnější požadavky na úpravu kalů, a také podmínky jejich dočasného uložení a skladování. Konkrétní požadavky na ověření účinnosti technologie úpravy kalů a podmínky skladování/dočasného uložení upravených kalů před jejich použitím musí být upraveny v prováděcím právním předpisu, kterým je v současné době vyhláška č. 382/2001 Sb., o podmínkách použití upravených kalů na zemědělské půdě. Ta doposud žádné z takových podmínek nestanovovala.

Obrázek 1: Schéma činnosti mobilních zařízení (zdroj: ČIŽP)

1.3 Popis existujícího právního stavu v dané oblasti

Podle stávajícího znění zákona o odpadech je původce kalů, pokud mají být kaly z čistění odpadních vod předány k použití na zemědělské půdě, povinen provést úpravu kalů a stanovit program a v tomto programu doložit splnění podmínek použití kalů stanovených zákonem a prováděcím právním předpisem. Program je povinen předat právnické osobě a fyzické osobě, která užívá půdu a která bude předané kaly na zemědělské půdě používat. Tato osoba má povinnost používat pouze upravené kaly s ohledem na nutriční potřeby rostlin, za podmínek stanovených tímto zákonem a prováděcím právním předpisem a v souladu s programem stanoveným původcem kalů tak, aby použitím kalů nebyla zhoršena kvalita půdy a kvalita povrchových a podzemních vod. Jak již bylo uvedeno výše, původcem kalů není od roku 2010 pouze provozovatel čistírny odpadních vod, ale také každá osoba, která provede úpravu kalů.

Od nabytí účinnosti části novely zákona o odpadech upravující používání kalů dne 1. března 2016 bude možné předání neupravených kalů k jejich úpravě do povoleného zařízení pro úpravu kalů a také skladování kalů. Povinnosti předávání mezi původcem a zařízeními a také to, kdo zpracovává program, je zákonem o odpadech stanoveno jednoznačně. Pokud provozovatel čistírny odpadních vod neprovádí úpravu kalů sám, je povinen předat kaly přímo nebo prostřednictvím dopravce odpadů provozovateli zařízení na úpravu kalů. Provozovatel čistírny odpadních vod nebo provozovatel zařízení na úpravu kalů, který provedl úpravu kalů, je povinen stanovit program a v tomto programu doložit splnění podmínek použití kalů stanovených tímto zákonem a prováděcím právním předpisem. Osoba, která provedla úpravu kalů, je povinna předat upravené kaly osobě podle odstavce 1 uvedené v programu nebo provozovateli zařízení ke sběru a skladování kalů provozovaném na základě souhlasu podle § 14 odst. 1 zákona o odpadech, a to přímo nebo prostřednictvím dopravce odpadů. Provozovatel zařízení ke sběru a skladování kalů je povinen předat upravené kaly osobě podle odstavce 1 uvedené v programu, a to přímo nebo prostřednictvím dopravce odpadů. Upravené kaly nesmí být míšeny s jinými upravenými kaly ani s jinými odpady. Zákon o odpadech dále nově zmocňuje ministerstvo k tomu, aby prováděcím

předpisem stanovilo technické požadavky na úpravu kalů a požadavky na ověření účinnosti technologie úpravy kalů a podmínky skladování upravených kalů a dočasného uložení upravených kalů před jejich použitím.

1.4 Identifikace dotčených subjektů

- a) zemědělec (právnícká nebo fyzická osoba, která užívá půdu),
- b) čistírna odpadních vod (ČOV),
- c) provozovatel zařízení ke sběru, úpravě a skladování kalů (provozovatel zařízení),
- d) krajský úřad (KÚ),
- e) Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP),
- f) Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ),
- g) obec.

Identifikace dotčených subjektů vychází z praxe a zkušeností pracovníků odboru odpadů Ministerstva životního prostředí. Případná změna legislativy bude mít na výše uvedené subjekty přímý dopad.

1.5 Popis cílového stavu

Vyhláška, která nahradí stávající vyhlášku č. 382/2001 Sb., musí reflektovat změny v ustanovení § 32 a § 33 zákona o odpadech.

Cílem je stanovení jednoznačných požadavků pro provozovatele zařízení na úpravu kalů tak, aby bylo prokazatelné, že technologie úpravy je schopna účinně kaly hygienizovat na požadované snížení počtu patogenních mikroorganismů, neboť doposud nebyly takové podmínky stanoveny žádným právním předpisem. Zamezí se tím rizikům, že budou na zemědělskou půdu aplikovány neupravené kaly. Provozovatel zařízení na úpravu kalů bude tedy povinen ověřovat technologii na úpravu kalů, a to na základě odebrání vzorků na vstupu do technologie a na výstupu z technologie a následného porovnání kontaminace, která nesmí překročit stanovený počet kolonií tvořících jednotku (KTJ). Zároveň musí být parametry pro výstup v souladu se stanovenými limitními hodnotami indikátorových mikroorganismů uvedenými v příloze č. 4 návrhu vyhlášky pro kal kategorie I. S ohledem na nutnost modernizace stávajících hygienizačních zařízení na ČOV či v jiných technologiích, a s ohledem na výstavbu nových zařízení, bylo nutné pro tuto povinnost stanovit přechodné období. Provozovatelé ČOV a zařízení na úpravu kalů, které byly uvedeny do provozu přede dnem nabytí účinnosti tohoto návrhu vyhlášky, provedou ověření účinnosti technologie úpravy kalů podle § 9 návrhu vyhlášky do 31. 12. 2018. Na základě této povinnosti dojde současně také ke zpřísnění mikrobiologických kritérií pro použití upravených kalů na zemědělskou půdu, kdy od 1. ledna 2019 bude možné aplikovat na zemědělské půdy pouze kal kategorie I. Do té doby je možné na základě mikrobiologických kritérií stanovených v příloze č. 4 návrhu vyhlášky používat dva druhy kalu, a to kal kategorie I a kal kategorie II. Výjimkou jsou kaly z ČOV zpracovávající biologicky rozložitelné odpady spadající do působnosti nařízení (ES) č. 1069/2009, o vedlejších produktech živočišného původu, tyto musí splnit požadavky kategorie I ode dne účinnosti novely vyhlášky č. 382/2001 Sb. i v případě, že jsou využívány pro použití jako kategorie II.

Nová vyhláška o podmínkách použití upravených kalů na zemědělské půdě tedy do 31. 12. 2018 umožní oba dva způsoby, za kterých je možné aplikovat kaly na zemědělské půdy. První způsob použití kalů je možný pouze za předpokladu splnění mikrobiologických ukazatelů kategorie I. Tzn., že aplikovat kaly na pozemky s potravinářskými či krmnými

plodinami lze pouze za dodržení stanovených ukazatelů uvedených v této kategorii. V případě, že nedojde k dodržení mikrobiologických kritérií kategorie I. přílohy č. 4 návrhu vyhlášky pro půdy využívané v zemědělství, je možné využít dalšího způsobu aplikace kalů definovaného v kategorii II. přílohy č. 4, která je z důvodu jednoznačného výkladu ze strany kontrolních orgánů a podnikatelských subjektů upravena. Od 1. ledna 2019 bude možné aplikovat pouze kaly odpovídající vlastnostem kalů kategorie I.

Vzhledem k tomu, že novela zákona o odpadech zavádí v § 32 písm. b) novou definici upraveného kalu: „kal, který byl podroben biologické, chemické nebo tepelné úpravě, dlouhodobému skladování nebo jakémukoliv jinému vhodnému procesu tak, že se významně sníží obsah patogenních organismů v kalech, a tím zdravotní riziko spojené s jeho aplikací na základě ověření účinnosti technologie úpravy kalů v souladu s požadavky stanovenými prováděcím právním předpisem,“ a pro oblast ověření účinnosti technologie úpravy kalů stanovuje přechodné období 3 let, je nutné naplnit legislativní povinnost ověřování stávajících či nových technologií úpravy kalů do doby než bude účinné přechodné ustanovení. Proto bylo v návrhu vyhlášky stanoveno, že technologie čistíren odpadních vod a zařízení na úpravu kalů, které byly uvedeny do provozu přede dnem nabytí účinnosti návrhu vyhlášky, a které produkují upravené kaly a splňují limitní hodnoty indikátorových mikroorganismů uvedených v příloze č. 4 a příloze č. 5 pro kaly kategorie I a II. se do 31. 12. 2018 považují za ověřené. Pro ČOV a zařízení na úpravu kalů, které v posledních 24 měsících přede dnem nabytí účinnosti této vyhlášky produkovaly pouze upravené kaly kategorie I bude stanoveno, že se považují ke dni nabytí účinnosti této vyhlášky za ověřené a není nutné pro ně vyžadovat ověření účinnosti technologie kalů ani k 1. 1. 2019. S ohledem na produkci kalu odpovídající vlastnostem kalu kategorie I. lze předpokládat, že tato zařízení disponují funkční hygienizační jednotkou. Ostatní technologie úpravy provedou ověření účinnosti technologie úpravy kalů do 31. 12. 2018.

Vzhledem ke kontinuální produkci kalů po celý rok a jejich aplikaci na zemědělskou půdu v jarním a podzimním období, bylo nutné vyřešit také způsob a) uložení kalů u zemědělce a b) způsob skladování kalů. Vzhledem k tomu, že kal je stále odpadem, mělo by být s nimi dále nakládáno v zařízení k nakládání s odpady a v případě jejich skladování by se z hlediska zákona o odpadech mělo jednat o zařízení povolená dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech. Byla však stanovena výjimka pro tzv. uložení kalů na zemědělské půdě bez souhlasu vydaného dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech za předpokladu, že bude toto probíhat za předem stanovených podmínek a po maximální dobu 30 dnů. Za předpokladu, že bude kal u zemědělce uložen po maximální dobu 30 dnů a v rámci použití kalu bude do 48 hodin od jeho rozmístění na pozemku zapraven do zemědělské půdy, není nutné na dobu 30 dní žádat o souhlas k provozování zařízení a s jeho provozním řádem. Na základě této stanovené doby lze očekávat, že nedojde k přemnožení mikrobiologických kritérií v kalu a u kalu nemusí být ověřovány mikrobiologické ukazatele dle § 8 odst. 1 písm. g) návrhu vyhlášky. Výjimka z ověřování mikrobiologických ukazatelů dle § 8 odst. 1 písm. g) návrhu vyhlášky se vztahuje také na skladování kalů po dobu 30 dnů.

Technické podmínky pro uložení upravených kalů na zemědělské půdě (mimo skladování v zařízení ke sběru a skladování kalů) vycházejí z charakteru a vlastností kalu, který je zároveň odpadem dle zákona o odpadech a zároveň závadnou látkou ve smyslu zákona č. 254/2001 Sb., o vodách. Při uložení kalů na zemědělské půdě není vyžadována zpevněná plocha, ale musí dojít k takovému zabezpečení, aby při změně klimatických podmínek nedocházelo k únikům kalů a výluhů z nich. Je tedy nutné uložit na zemědělskou půdu kal

o sušině minimálně 18 % a předejít tak případnému rozplavení při nadměrných srážkách (např. překrytím kalů fólií a zároveň zemědělské půdy silážní fólií). Ostatní požadavky, které se při samotném uložení na kaly vztahují, vyplývají přímo ze zákona o vodách, o ovzduší a ze zákona o zemědělském půdním fondu. Zásadní podmínkou však je, aby kaly z jednotlivých ČOV či jednotlivých technologií úpravy, na které byl vypracován program, byly uloženy odděleně tak, aby bylo zřejmé jaký program (včetně rozborů) se na ně vztahuje, a nedocházelo tak k míšení upravených kalů a ovlivňování jejich skutečných vlastností.

Návrh vyhlášky také reaguje na nařízení vlády 262/2012 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a akčním programu, kde je upraveno užití hnojivových látek na základě půdně klimatických podmínek stanoviště včetně limitu dusíku pro stanovenou plodinu. Dále došlo ke sjednocení koncentrací vybraných rizikových prvků v půdě s preventivními hodnotami stanovenými vyhláškou č. 257/2009 Sb., o používání sedimentů na zemědělské půdě ve vazbě na zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu.

V celém návrhu vyhlášky byla snaha o jednoznačné vymezení povinností, které byly ze strany podnikatelských subjektů a kontrolních orgánů nejasné, zejména se jedná formulační změny ustanovení, které nebyly v praxi vnímány zcela správně.

1.6 Zhodnocení rizika

S ohledem na rozvolnění podmínek toho, kdo může provádět úpravu kalů a zpracovávat program v důsledku změny definic v návaznosti na transpozici rámcové směrnice o odpadech, došlo v České republice ke vzniku nových zpracovatelských zařízení, která mohou v souladu se souhlasem vydaným krajským úřadem provádět úpravu kalů tak, aby tyto kaly mohly být používány na zemědělské půdě. V průběhu posledních let tak v České republice vznikly čistírny odpadních vod, které nemají dostatečnou kapacitu k tomu, aby prováděly úpravu, popřípadě skladování všech kalů, které produkují, a zároveň došlo ke vzniku zařízení, která tuto úpravu mohou provádět. Rozvolněním podmínek pro toho, kdo může provádět úpravu kalů, vedlo tak k řadě případů obcházení zákona o odpadech. Subjekty, které měly provádět úpravu kalů, pouze využily možnosti kaly nově přebírat a vystavovat k nim program, aniž by skutečně kaly zbavily nebezpečných vlastností, případně jiným způsobem zastíraly skutečné nakládání s kaly. Tyto kaly jsou ve většině případů skladovány u zemědělce, který kaly převzal již mimo režim odpadů od oprávněných osob (na základě znění provozních řádů). Často se jedná o volně přístupné deponie, na kterých je uloženo až několik tisíc tun kalů. Volný přístup na tyto deponie, kde jsou kaly skladovány je velmi rizikový i z hlediska potenciální infekčnosti, ke které může dojít při změně mikrobiologie během delšího skladování. Vzhledem ke způsobu častého skladování mimo režim zákona o odpadech není možné požadovat např. zabezpečení odpadů před jejich nežádoucím znehodnocením (např. návozem kalů jiného původu jinými osobami), sekundární kontaminace aj. Příslušná obec, na jejímž katastrálním území jsou skladovány kaly z ČOV původem z čištění odpadních vod jiných obcí, nemá možnost toto skladování žádným způsobem ovlivnit

2 Návrh variant řešení

2.1 Varianta 0

Ponecháním současného znění vyhlášky č. 382/2001 Sb. nebude možné aplikovat do praxe novelu zákona o odpadech, která je pro oblast aplikace kalů do ZPF účinná od 1. 3. 2016. Současně s novelou tohoto zákona by měla vejít v účinnost novela vyhlášky č. 382/2001 Sb., aby došlo k naplnění povinností, které nově zákon o odpadech ukládá. S ohledem na novou právní úpravu zákona o odpadech, která omezuje předávání kalů přes řetězec mobilních zařízení ke sběru odpadů a dále omezuje využití účelové úpravy kalů v technologiích, ve kterých nelze ověřit, zdali k úpravě kalů došlo, je nutné na tyto změny reagovat a nastavit konkrétní podmínky. Současné znění vyhlášky č. 382/2001 Sb. totiž neumožňuje ověřit, zdali dochází při technologii úpravy kalů k takové hygienizaci, při které má dojít k významnému snížení počtu patogenních organismů, a tím ke snížení zdravotního rizika spojeného s jeho aplikací. Hodnota, při které by daná technologie byla schopná ověřit, zdali je kal hygienizovaný na požadovanou mez či nikoli nebyla nikdy zákonem ani prováděcím předpisem stanovena. Jsou stanoveny pouze mikrobiologické ukazatele pro kal, které byly nastaveny v roce 2001 a reagovaly na možnosti technologie hygienizace, které byly v té době dostupné. Další oblast, která není v prováděcím právním předpisu žádným způsobem řešena, je problematika skladování kalů. Současná právní úprava neupravuje podmínky, při jejichž splnění by bylo možno uložit kaly na přechodnou dobu u zemědělce bez povolení k nakládání s odpady a neupravuje ani konkrétní podmínky pro skladování kalů ve smyslu § 14 odst. 1 zákona o odpadech. V tomto případě jsou uvedeny pouze požadavky na skladování odpadů v § 8 vyhlášky č. 383/2001 Sb. Pro nakládání s kaly z ČOV je nutné nastavit konkrétní podmínky, protože se jedná o vybraný druh odpadu. Za předpokladu, že nebudou nastaveny podmínky uložení kalů u zemědělce/skladování kalů může to v praxi způsobovat problémy (např. rozplavení kalů) a umožňovat podnikatelským subjektům obcházení vyhlášky. Současné znění prováděcího právního předpisu také nereaguje na ostatní právní předpisy např. z oblasti zemědělství (zákon o zemědělském půdním fondu, nařízení vlády o stanovení zranitelných oblastí a akčním programu, vyhlášku o používání sedimentů na zemědělské půdě), a proto je nutné zohlednit také požadavky těchto právních předpisů, které byly od doby platnosti stávající vyhlášky novelizovány.

Ponecháním současného stavu a za předem nevyjasněných a zvolněných podmínek bude dále docházet k obcházení zákona o odpadech. S ohledem na ztíženou kvantifikaci, kvalifikaci a manipulaci s kaly před aplikací, které následně skončí na zemědělské půdě, může být ohroženo zdraví lidí a životní prostředí.

2.2 Varianta 1

Novela zákona o odpadech vymezuje řetězec, ve kterém mohou být kaly předávány až po jejich konečné použití na zemědělské půdě. Stanovuje konkrétní technické požadavky na technologii úpravy a požadavky na uložení upravených kalů u zemědělce či skladování upravených kalů u oprávněné osoby, čímž by měly být zajištěny dostatečné podmínky pro ochranu zdraví a životního prostředí.

Nakládání s kalem představuje vždy stejné fáze (vznik kalu, úprava, vypracování programu, popřípadě uložení/skladování, popřípadě opětovné provedení mikrobiologických rozborů po delším skladování, zapravení do půdy a doprava mezi jednotlivými fázemi). Níže je uvedeno, jaké situace mohou na základě novely zákona o odpadech nastat:

1. ČOV (vznik kalu, úprava kalu a shromažďování kalu, vypracování programu, doprava) → zemědělec (zapravení do 48 hodin do půdy),
2. ČOV (vznik kalu, úprava kalu vypracování programu, doprava) → provozovatel zařízení ke sběru a skladování kalu s povinností mít souhlas dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech, doprava) → zemědělec (zapravení do 48 hodin do půdy),
3. ČOV (vznik kalu, doprava) → provozovatel zařízení na úpravu a skladování kalu s povinností mít souhlas dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech, vypracování programu, doprava, (upravené kaly, pro které je vypracován program není možné míchat s jinými upravenými kaly, pro které je vypracován jiný program) → zemědělec (zapravení do 48 hodin do půdy),
4. ČOV (vznik kalu, doprava) → provozovatel zařízení na úpravu kalu, vypracování programu, doprava) → provozovatel zařízení ke sběru a skladování kalu s povinností mít souhlas dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech, doprava (upravené kaly, pro které je vypracován program není možné míchat s jinými upravenými kaly, pro které je vypracován jiný program) → zemědělec (zapravení do 48 hodin do půdy).

Každá z jednotlivých situací nakládání s upravenými kaly bude v této vyhlášce ošetřena a budou nastaveny různé podmínky, které je nutné dodržet.

Tato varianta nastavuje zcela nové podmínky pro uložení upravených kalů u zemědělce po dobu 30 dnů, které je součástí použití kalů a z pohledu zákona o odpadech není na toto přechodné uložení upravených kalů vyžadován souhlas k provozování zařízení dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech. Toto však platí pouze v případech, kdy zemědělec použije upravené kaly do 30 dnů od jejich převzetí. Výjimka z povinnosti získat povolení je tedy pro zemědělce oproti současnému stavu velkým zjednodušením. Použitím kalů se pro potřeby vyhlášky rozumí zapracování kalu do půdy. V rámci těchto 30 dní musí zemědělec rozmístit kaly na pozemek dle stanovených podmínek a zapravit. Maximální doba od rozmístění kalů na pozemek do jeho zapravení je nejvýše 48 hodin.

Podmínky na uložení upravených kalů uvedené v § 3 návrhu vyhlášky platí pouze pro zemědělce. Pro provozovatele ČOV tyto podmínky stanoveny nejsou, protože v tomto případě ČOV nakládá pouze s kalem ze své produkce a nepředpokládá se zatížení životního prostředí a ohrožení zdraví lidí způsobeného uložením kalů v rámci ČOV.

Oprávněné osoby provozující zařízení k úpravě odpadů, jehož součástí je skladování kalů, nebo zařízení ke sběru a skladování kalů se řídí podmínkami pro skladování kalů uvedenými v § 8 návrhu vyhlášky.

Podstatnou podmínkou pro uložení upravených kalů je obsah sušiny upraveného kalu před použitím minimálně 18 % a požadavek na zabezpečenou plochu, čímž dojde k zajištění proti úniku kalů a výluhů z nich do půdy nebo jejich smísení se srážkovými vodami. V tomto případě se tedy nemusí jednat o povinnost vybudovat zpevněnou plochu. Je dostačující zastřešení nebo zaplachtování upravených kalů, které jsou na ploše uloženy a použití fólie v místech, kde dochází k použití kalů na zemědělskou půdu, aby nebyly upravené kaly uloženy volně na zemědělské půdě. Náklady na silážní plachty a folie se pohybují od 300 Kč za 5 x 6 m až po cca 10 000 Kč za silážní plachtu rozměrů 18x50 m. Celkové náklady na zaplachtování pak závisí na množství kalů. V případě splnění podmínek vyhlášky č. 450/2005 Sb., o náležitostech nakládání se závadnými látkami a náležitostech havarijního plánu, způsobu a rozsahu hlášení havárií, jejich zneškodňování a odstraňování jejich

škodlivých následků je pro závadnou látku ve větším rozsahu povinnost zpracovat havarijní plán. K žádosti o schválení havarijního plánu bude pro potřeby vodoprávních orgánů přikládán program.

Podstatnou podmínkou je také oddělené uložení upravených kalů podle programů a označení dle jejich původu. Tímto způsobem se zamezí situacím, kdy dochází k míšení upravených kalů navzájem a může dojít k ovlivnění jejich fyzikálních a chemických vlastností. Kaly mohou být smíchány pouze v zařízení k úpravě odpadů dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech s tím, že pro upravené kaly musí být vždy následně zpracován program.

Oproti dosavadní právní úpravě bude nově řešeno, kdo provádí monitoring kalů. Nastaveny jsou základní požadavky na to, kdo může odběr vzorků upravených kalů provádět. Kromě odborně způsobilých osob bude moci konkrétní odběr vzorků provádět osoba, kterou odborně způsobilá osoba před prováděním odběru proškolila.

Bude rozšířen obsah programu o informace vztahující se k množství kalů, na které se program vztahuje, technologii úprav kalů a popis způsobu skladování kalů. Program by měl obsahovat všechny náležitosti související s použitím kalů tak, aby bylo zohledněno veškeré nakládání s kaly.

Při této variantě budou stanoveny podmínky pro skladování kalů v zařízeních povolených dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech. Od požadavků pro uložení kalů uvedených v § 3 návrhu vyhlášky se liší zejména v povinnosti získat povolení a v podmínkách pro skladování, které jsou pro tento způsob krátkodobého soustředování stanoveny přísněji.

Dále dojde k úpravě mikrobiologických kritérií pro použití upravených kalů na zemědělskou půdu, které jsou zároveň navrženy jako parametry pro výstup z technologie úpravy. Tyto limity vychází z nařízení (ES) č. 1069/2009 o vedlejších produktech živočišného původu a vypovídají o skutečných vlastnostech upraveného kalu. Od 1. ledna 2019 bude tedy možné aplikovat na zemědělské půdy pouze kal kategorie I.

3 Vyhodnocení nákladů a přínosů

3.1 Identifikace nákladů a přínosů

a) Varianta 0

Zachováním současného stavu vyhlášky č. 382/2001 Sb. nebude možné dodržet požadavky novely zákona o odpadech. Za současné situace bude docházet ze strany podnikatelských subjektů k obcházení vyhlášky a kontrolní orgány budou mít ztížené podmínky pro řešení případů nelegálního nakládání s odpady. V praxi dochází často k situacím, kdy jsou kaly v množství tisíců tun neřízeně skladovány u zemědělce, kde dochází vlivem počasí k jejich rozplavení. Během skladování nebo následných změn počasí dochází k míšení kalů navzájem, což je z hlediska prokázání skutečných vlastností dle programu problematické a za předpokladu, že byla provedena jejich úprava (což je jedna z podmínek pro využití kalů do zemědělské půdy) lze konstatovat, že může dojít tímto způsobem k přemnožení mikrobiálního znečištění. Dále je ke konkrétnímu kalu, který má původce povinnost hygienizovat, nutné vypracovat program, který by měl zohlednit skutečné vlastnosti kalu, a to jak z pohledu rizikových látek, tak z pohledu mikrobiologických ukazatelů.

Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Varianta 0 představuje zvýšené náklady na státní rozpočet z důvodu často prováděných kontrol na základě podnětů na podezření případů nelegální činnosti při nakládání s kaly z ČOV a navazujících správních řízení ze strany kontrolních orgánů. Současný stav ztěžuje kontrolní činnost ČIŽP a ÚKZÚZ, které nemohou řádně plnit své úkoly spojené s kontrolní činností danou zákonem o odpadech a zákonem o hnojivech.

Dopady na podnikatelské subjekty

Ve Variantě 0 není aplikován zjednodušený režim pro uložení kalů u zemědělce po dobu 30 dnů, který sníží administrativní zátěž. Varianta 0 počítá pouze s případy, kdy mají zemědělci povinnost žádat o souhlas k provozování zařízení ke sběru a skladování odpadů dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech za předpokladu, že dochází v rámci jejich zemědělské činnosti ke skladování kalů. Stejná povinnost je uplatňována také v případě, že dochází ke skladování kalů mimo zemědělský podnik. Za předpokladu, že je sklad součástí zařízení k úpravě odpadů, je souhlas ke skladování kalů vydán v rámci souhlasu zařízení k úpravě odpadů. V současné době je řada zemědělských subjektů toho názoru, že povolení ke skladování kalů není nutné. Dochází k tomu především díky nesprávnému výkladu ustanovení zákona o odpadech a vyhlášky, na jehož základě není subjektům zcela jasné, zdali tuto povinnost mají či nikoli. Kontrolní orgány mají díky dvojímu výkladu a nejednoznačnosti při výkladu právních předpisů obtížnou roli při kontrolní činnosti a požadování předmětného povolení po zemědělských podnikatelích. Z tohoto důvodu je zcela nezbytné vyhlášku sjednotit, aby nedocházelo k takovým situacím. S ohledem na výše uvedené by zemědělství podnikatelé měli skladovat kaly na základě souhlasu ke skladování kalů ve smyslu § 14 odst. 1 zákona o odpadech. Náklady jsou vyčíslené ve Variantě 1.

Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje)

Nemá dopady na územně samosprávné celky. Pouze v případě podnětů na nelegální činnost při nakládání s kaly dochází ke zvýšení nákladů z důvodu často prováděných kontrol a navazujících správních řízení.

Dopady na životní prostředí

Ponecháním současného stavu a za předem nevyjasněných a zvolněných podmínek bude dále docházet k obcházení zákona o odpadech a jeho prováděcího právního předpisu. S ohledem na ztíženou kvantifikaci, kvalifikaci a manipulaci s kaly před aplikací, které následně skončí na zemědělské půdě, může být ohroženo zdraví lidí a životní prostředí. Tento dopad není možné kvantifikovat, může však být mírný, ale také velmi vysoký, záleží na závadnosti kalu a místě jeho uložení, které není možné odhadnout.

b) Varianta 1

Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Varianta 1 nepředstavuje zvýšené náklady na státní rozpočet. Vzhledem ke snaze jednoznačného nastavení požadavků pro použití kalů na zemědělské půdě a zlepšení kontrolovatelnosti kalů se předpokládá snížení podnětů na podezření případů z nelegální činnosti při nakládání s kaly z ČOV a navazujících správních řízení ze strany kontrolních orgánů.

Může dojít k navýšení nákladů stavebních úřadů při žádání zemědělců o překolaudování silážních žlabů. Práce úředníka od zahájení správního řízení do vydání rozhodnutí zahrnuje cca 5 pracovních dnů. Při hodinových nákladech 10 - 11. platové třídy (podle Metodiky stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy Ministerstva vnitra) činí náklady na jednu žádost cca 12 400 Kč — 13 600 Kč. Účastníci řízení jsou obesíláni do vlastních rukou na doručenkou při oznámení zahájení řízení a při odesílání rozhodnutí. Každý dopis stojí stavební úřad cca 57,- Kč. Většinu rozhodnutí však odesílá stavební úřad datovou schránkou.

Dopady na podnikatelské subjekty

Ve Variantě 1 je aplikován zjednodušený režim pro uložení kalů u zemědělce po dobu 30 dnů, který sníží administrativní zátěž zemědělců, která by nastala v případě vyřizování souhlasu k provozu zařízení na skladování kalů dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech. Uložení kalů u zemědělce nedochází k zásadnímu navýšení finančních prostředků. Lze využít plochy zemědělské půdy nebo současné silážní žlaby, které by měly být pro přechodné uložení kalů před použitím překolaudovány. Náklady na překolaudování spočívají v komunikaci se stavebním úřadem. Pokud obdrží stavební úřad veškeré požadované náležitosti jako je projektová dokumentace a podklady pro vydání rozhodnutí, je časová náročnost stavebního úřadu cca 30 minut. Zároveň subjekt zaplatí správní poplatek, který může v případě překolaudování silážního žlabu na místo k uložení kalů dosahovat výše cca 3 500,- Kč. Žádost může subjekt také zaslat poštou (náklady činí cca 70 Kč).

Podmínky pro uložení kalů jsou popsány v § 3 návrhu vyhlášky. Největším nákladem může být v tomto případě požadavek na takové uložení kalů, při kterém nedojde ke vniku srážkových vod do uložených kalů a dále nedojde k úniku kalů a výluhů z nich do půdy nebo k jejich smísení se srážkovými vodami. V tomto případě se ale nemusí jednat o povinnost

vybudovat vodohospodářsky zabezpečenou plochu jako v případě skladování kalů uvedených v § 8 návrhu vyhlášky. Dostačující je zastřešení nebo oplachtování upravených kalů tak, aby bylo zajištěno, že nedochází ke vniku srážkových vod. Dále je nutné zajistit překrytí zemědělské půdy např. silážní fólií z důvodu zamezení úniku kalů a výluhů z nich do půdy. Samozřejmě je možné vybudovat zpevněnou plochu s jímkou pro situace, kdy nebude docházet k zastřešení nebo zakrytí. V tomto případě jsou náklady vyšší, nicméně předkládaná vyhláška takový postup nepožaduje.

Varianta 1 počítá také s případy, kdy budou zemědělci žádat o souhlas k provozování zařízení ke sběru a skladování odpadů dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech za předpokladu, že v rámci jejich zemědělské činnosti dochází k uložení kalů po dobu více jak 30 dní. Tento způsob nakládání s kaly včetně požadavků je řešen v § 8 návrhu vyhlášky a týká se všech subjektů, i těch, kteří chtějí skladovat kaly mimo zemědělskou půdu.

Za předpokladu, že je sklad součástí zařízení k úpravě odpadů, souhlas ke skladování kalů je vydán v rámci souhlasu zařízení k úpravě odpadů. V opačném případě je nutné vydat souhlas ke skladování kalů. V současné době dochází k nesprávnému výkladu ustanovení zákona o odpadech a vyhlášky, na jehož základě není subjektům zcela jasné, zda mají povinnost při skladování kalů žádat o souhlas k provozu zařízení na krajském úřadě. Při zhodnocení finančních nákladů budeme tedy uvažovat s celkovým počtem 69 podnikatelů aplikujících kaly. Pokud takový přístup zvolily všechny zemědělské subjekty aplikující kaly (stav k roku 2014, zdroj: ÚKZÚZ) docházelo by k nákladům ve výši cca 579 600 Kč. U ostatních oprávněných osob, které mohou dle novely zákona o odpadech přebírat kaly do vlastnictví (zařízení na úpravu kalů, jehož součástí je sklad kalů nebo zařízení ke sběru a skladování) by nedocházelo ke zvýšení nákladů při vybudování skladovacích prostor, protože pokud přebírají kaly, mají povinnost získat souhlas již podle stávající právní úpravy.

Tabulka 1: Odhadované náklady zemědělských subjektů

Náklady zemědělských subjektů	
počet subjektů (ks)	69
mzdové a režijní náklady (Kč/hod.)*	200
časová náročnost na přípravu 1 žádosti (hod./žádost)**	40
časová náročnost spojená s místním šetřením (hod./žádost)**	2
mzdové a režijní náklady na zpracování (Kč/žádost)	8 400
Odhadované náklady při celkovém počtu subjektů (Kč)	579 600

* vychází z průměrné hodinové mzdy v národním hospodářství za rok 2013 včetně odvodů a režie

** zdroj Hodnocení dopadů regulace k věcnému záměru zákona o výrobcích s ukončenou životností

Jedná se o odhad maximálních nákladů, které by mohly nastat v případě, že by všechny zemědělské subjekty aplikující kaly požádaly o souhlas dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech.

Zařízení ke skladování kalů č. 19 08 05 pod kódem nakládání R 13 je k datu 21. 9. 2015 povoleno celkem 30. Jedná se pouze o samostatná zařízení ke skladování odpadů. Řada skladů je však povolena jako součástí zařízení ke sběru odpadů. Celkový počet skladů, které jsou součástí zařízení ke sběru odpadů, a je možné v nich přechodně soustřeďovat kaly je tedy mnohem vyšší. K datu 21. 9. 2015 je povoleno celkem 192 stabilních zařízení, jejichž součástí jsou také sklady odpadů. Na základě výše uvedeného lze předpokládat, že dojde k využití stávajících skladovacích prostor a nepředpokládá se jejich navýšení. Je možné také využít skladovací prostory v rámci technologií ČOV.

Jiná situace nastává v případě povinnosti zajistit hygienizaci kalů a ověřovat technologii úpravy kalů. V tomto případě lze očekávat zvýšené náklady na rozšíření stávajících ČOV, popřípadě vznik zcela nových technologií na úpravu kalů. Dle zkušeností lze předpokládat, že ČOV nad 30 000 ekvivalentních obyvatel (EO) využívají hygienizaci kalů. Takových ČOV je v ČR cca 90. Je však otázkou, zdali by tyto ČOV byly schopny plnit nové mikrobiologické ukazatele, které se pro ně plánují po uplynutí přechodného období. Z praxe je spíše zřejmé, že dochází k produkci kalů kategorie II, které jsou ale z mikrobiologického hlediska a s ohledem na zdraví lidí pro použití na zemědělskou půdu ne zcela vhodné. Pro vznik těchto zařízení je plánována odložená účinnost až tři roky, a to s ohledem na vysoké náklady na jejich pořízení. Za předpokladu rekonstrukce ČOV popřípadě vzniku nových technologií úpravy kalů, které budou schopny ověřit technologii hygienizaci kalů na požadavky kategorie I se předpokládá investice řádově statisíce Kč. Vše záleží na metodách hygienizace, která je závislá na technologii stabilizace kalů a na velikosti ČOV. S výhodou lze používat metody, kde je hygienizační efekt součástí procesu stabilizace kalů. Pro menší čistírny je možné využít autotermní termofilní stabilizace kalu, resp. dodatečnou úpravu kalu vápnem. Chemickou hygienizaci je vhodné použít jako koncovou část kalového hospodářství, což je výhodné při doplnění stávající technologie v případě, že kal nesplňuje mikrobiologická kritéria kvality kalu. Termické procesy se především z ekonomických důvodů používají na velkých čistírnách. Ceny za hygienizaci kalů pak závisí na metodě hygienizace kalů. Na velkých ČOV se cena za hygienizaci kalů pohybuje od 124 Kč/t – 1924 Kč/t. Spodní hranice se týká spíše metod vápnění kalů, horní hranice se týká například radiačních metod.

Hlavním parametrem pro ceny není jen metoda hygienizace, ale samozřejmě také velikost dané ČOV.

Kaly mohou být aplikovány na zemědělskou půdu pouze upravené. Což znamená, že před samotným použitím upravených kalů musí být ověřena mikrobiologická kritéria. Pokud jsou upravené kaly před jejich použitím uloženy (dle § 3) nebo skladovány (dle § 8) po dobu kratší než 1 měsíc, kdy se nepředpokládá pomnožení patogenních mikroorganismů, ověření splnění podmínek mikrobiologických kritérií se již znovu neprovádí. Při delším skladování v případě, že bude zjištěno nesplnění podmínek mikrobiologických kritérií, musí být provedena dodatečná úprava kalů v místě skladování a znovu ověřeno splnění podmínek nebo musí být kal vrácen zpět k jeho úpravě ve smyslu § 32 zákona o odpadech. Finanční náklady na nová mikrobiologická stanovení se budou pohybovat v podobné výši jako za současného znění vyhlášky č. 382/2001 Sb. Dá se předpokládat pouze nepatrné zvýšení asi do 500 Kč za odebrání vzorků v případě *Salmonelly* spp.

Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje)

Uvedená varianta představuje navýšení nákladů krajských úřadů pro případy soustředování kalů, kdy je vyžadován souhlas k nakládání s odpady a pro případy vzniku nových technologií na úpravu kalů. Na základě komunikace s krajskými úřady v minulých letech vyplynulo, že časová náročnost je závislá na typu subjektu a dalších parametrech a pohybuje se v rozmezí 7 – 40 hodin čistého času (přijetí žádosti, zaevidování, vytvoření spisu a soupisu pro spis, prostudování podání, případné přerušení správního řízení - výzva k doplnění, prostudování podání, oznámení o zahájení řízení obci, na jejímž katastrálním území subjekt vykonává svojí činnost, místní šetření a vydání rozhodnutí). V případě, že by musely krajské úřady zpracovat žádosti o souhlas dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech např. u všech registrovaných zemědělských subjektů, kteří by chtěli žádat o souhlas ke skladování odpadů (stav k roku 2014: 69 subjektů, zdroj: ÚKZÚZ), tak se náklady budou pohybovat v rozmezí 164 220 — 938 400 Kč. Spíše se však předpokládá využití stávajících zařízení pro účely skladování a zvýšení žádostí o úpravu kalů v rámci ČOV, na které však nebude vyžadován souhlas k nakládání s odpady za předpokladu, že budou hygienizovat pouze kal ze své produkce.

Tabulka 2: Odhadované náklady KÚ

Náklady krajských úřadů		
počet subjektů (ks)	69	
platová třída	11	
mzdové a režijní náklady (Kč/hod.)*	340	
	od	do
časová náročnost na zpracování 1 žádosti (hod./žádost)**	7	40
mzdové a režijní náklady na zpracování (Kč/žádost)	2 380	13 600
Odhadované náklady při celkovém počtu subjektů (Kč)	164 220	938 400

*vychází dle Metodiky MV, stav k 1.11. 2015**zdroj Hodnocení dopadů regulace k věčnému záměru zákona o výrobcích s ukončenou životností

Sociální dopady

Udělování souhlasů dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech nemá na občana téměř žádný dopad. Předpokládá se zohlednění zařízení k nakládání s odpady do územního plánu, proto by nemělo být narušeno sociální zázemí občana.

Dopady na životní prostředí

S ohledem na ztíženou kvantifikaci, kvalifikaci a manipulaci s kaly před aplikací, které následně skončí na zemědělské půdě, slouží tato varianta k lepšímu zajištění ochrany zdraví lidí a životního prostředí.

3.2 Vyhodnocení nákladů a přínosů variant

Tabulka 3: Porovnání nákladů a přínosů

Varianta	Stručný obsah	Přínosy	Hodnocení	Náklady	Hodnocení
Varianta 0	současný stav	Státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty			
				ČÍZP - náklady na provádění kontrolní činnosti při řešení častých podnětů z nelegální činnosti	**
		Podnikatelské subjekty			
				vyšší administrativní zátěž zemědělců, kteří nemají možnost využít výjimky pro dočasné uložení kalů	*
		Územní samosprávné celky (obce, kraje)			
				ORP - náklady na provádění kontrolní činnosti	
		Životní prostředí			
		riziko ohrožení zdraví lidí a životního prostředí	* až *****		
Varianta 1	nové podmínky pro použití kalů na zemědělské půdě	Státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty			
		snížení nákladů na provádění kontrol	**	navýšení nákladů stavebních úřadů	12 400 - 13 600 Kč/žádost
		Podnikatelské subjekty			
		snížení administrativní zátěže zemědělce	*	náklady spojené se zabezpečením proti úniku kalů , možnost vyšších nákladů na rekolaudování stávajících zařízení, navýšení spojené s realizací / rekonstrukcí technologie na úpravu kalů , na projektovou dokumentaci	***
				navýšení nákladů spojených s hygienizací kalů	124 Kč/t – 1924 Kč/t
				náklady na správní poplatky	3 500 Kč
		Územní samosprávné celky (obce, kraje)			
				navýšení nákladů KÚ	164 220 Kč-938 400 Kč
		Životní prostředí			
				zamezení rizika ohrožení zdraví lidí a životního prostředí	* až *****

- bez dopadů, * velmi nízké, ** nízké, *** střední, **** vysoké, ***** velmi vysoké

Vyhodnocení nákladů a přínosů vychází z dostupných informací a dat. V některých případech však není možné hodnocení provést kvantitativně, ale musí být provedeno kvalitativně prostřednictvím subjektivního hodnocení dopadů pracovníky ministerstva, kteří vychází ze zkušeností a dlouholeté praxe v odpadovém hospodářství či provedených konzultací.

4 Návrh řešení

4.1 Stanovení pořadí variant a výběr nejvhodnějšího řešení

1. Varianta 1
2. Varianta 0

Na základě výše uvedených informací je nutné novelizovat vyhlášku č. 382/2001 Sb., která uvede podrobnosti nakládání s kaly z ČOV do souladu s novelou zákona o odpadech a upraví konkrétní podmínky pro použití kalů na ZPF. Bez konkrétních podmínek a změn, které předkládaná vyhláška přináší, může být zemědělská půda a lidské zdraví vystavené rizikům. Za optimální variantu považujeme variantu č. 1, která je z ekologického a ekonomického hlediska nejefektivnější. Na základě tohoto je podstatné zejména stanovit podmínky pro uložení/skladování kalů a ověření účinnosti technologie včetně nových mikrobiologických kritérií. Vyhláška z roku 2001 vycházela z tehdejších technologií úpravy kalů v České republice. Na většině ČOV nebyly zavedeny technologie na hygienizaci kalu a kaly byly upravovány kompostováním, je proto nutné tento předpis novelizovat.

5 Implementace doporučené varianty a vynucování

Orgánem odpovědným za implementaci navrhované právní úpravy je MŽP, které je ústředním orgánem státní správy a orgánem vrchního dozoru ve věcech životního prostředí. Dalšími orgány veřejné správy, které dohlížejí nad dodržováním povinností, jsou Česká inspekce životního prostředí, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, krajské úřady a obecní úřady obce s rozšířenou působností.

6 Přezkum účinnosti regulace

Přezkum účinnosti regulace provede Ministerstvo životního prostředí v rámci zpětné vazby metodické činnosti a to po účinnosti právě připravovaného nového zákona o odpadech, nejpozději však do tří let ode dne účinnosti navrhované vyhlášky.

7 Konzultace a zdroje dat

Data a informace uvedené v RIA vychází z komunikace s osobami s dlouholetou praxí a zkušenostmi v odpadovém hospodářství.

Konzultace probíhají ústní či elektronickou formou a případná zasláná data jsou ukládána na ministerstvu dle interních předpisů.

1. Ing. Kristýna Husáková, odbor odpadů, Ministerstvo životního prostředí
2. Mgr. et Mgr. Štěpán Jakl, odbor odpadů, Ministerstvo životního prostředí
3. Česká inspekce životního prostředí
4. Hana Samková, Stavební úřad, obec Šumná
5. PÍŠKOVÁ, M., TESÁRKOVÁ, D. a kol. *Hodnocení dopadů regulace k věcnému záměru zákona o výrobcích s ukončenou životností*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2015. 143 s.
6. *Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2007. 17 s.

7. *Metodika měření a přeměrování administrativní zátěže podnikatelů*. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, červen 2013. 29 s.
8. RITSCHELOVÁ, I. a kol. *Statistická ročenka České republiky 2014 - Organizační struktura národního hospodářství podle vybraných právních forem a převažující činnosti k 31. 12. 2013*. Praha: Český statistický úřad, 2014. 815 s.

8 Seznam použitých zkratk

BPS	bioplynová stanice
ČOV	čistírna odpadních vod
KTJ	kolonie tvořící jednotku
KÚ	krajský úřad, krajské úřady
Metodika MPO	Metodika měření a přeměrování administrativní zátěže podnikatelů
Metodika MV	Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy
MŽP, ministerstvo	Ministerstvo životního prostředí
program	program použití kalů na zemědělskou půdu
ZPF	zemědělský půdní fond
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
EO	Ekvivalentní obyvatel

Kontakt na zpracovatele RIA

Alica Tóthová
 Odbor ekonomiky životního prostředí
 Ministerstvo životního prostředí
 Vršovická 65, Praha 10, 100 10
 email: alica.tothova@mzp.cz
 tel: +420 267 122 642

Ing. Kristýna Husáková
 Odbor odpadů
 Ministerstvo životního prostředí
 Vršovická 65, Praha 10, 100 10
 email: kristyna.husakova@mzp.cz
 tel: +420 267 122 915

F Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace

Navrhovaná právní úprava nemá žádné dopady ve vztahu k zákazu diskriminace, včetně rovného postavení mužů a žen.

G Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Pokud jde o ochranu soukromí a osobních údajů, návrh vyhlášky předpokládá shromažďování osobních údajů od provozovatele čistírny odpadních vod, provozovatele zařízení na úpravu kalů, provozovatele zařízení ke sběru a skladování upravených kalů a uživatele kalů obecními úřady obcí s rozšířenou působností při přijímání a zpracování evidenčních listů využití kalů v zemědělství. V rámci evidenčního listu došlo k drobným změnám v požadovaných údajích, kdy tato změna reflektuje novelu zákona o odpadech. V ostatních částech návrh vyhlášky stanovuje technické požadavky a podmínky pro použití upravených kalů na zemědělskou půdu bez dalších dopadů na ochranu soukromí a osobních údajů.

H Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná právní úprava nahrazuje prováděcí vyhlášku k zákonu o odpadech. Nejsou upravovány žádné rozhodovací postupy orgánů státní správy, ani není poskytován žádný prostor pro správní uvážení. Na základě uvedené skutečnosti lze konstatovat, že s navrhovanou právní úpravou nejsou spojena žádná korupční rizika.

II. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K ČÁSTI PRVNÍ

K § 1

Návrh vyhlášky o podmínkách použití upravených kalů na zemědělské půdě v návaznosti na evropskou právní úpravu stanovuje pravidla pro používání kalů z čistíren odpadních vod v zemědělství tak, aby se zabránilo škodlivým účinkům na půdu, rostliny, zvířata a člověka a zároveň aby se podpořilo správné používání kalů z čistíren odpadních vod.

Vyhláška zpracovává příslušná ustanovení směrnice Rady 86/278/EHS o ochraně životního prostředí a zejména půdy při používání kalů z čistíren odpadních vod v zemědělství, zejména požadavky na mezní hodnoty rizikových látek v půdě a rizikových látek a prvků v kalech používaných na zemědělské půdě.

Vyhláška dále upravuje technické podmínky pro dočasné uložení a pro skladování upravených kalů, postup pro monitoring půdy a monitoring kalů a požadavky na ověření účinnosti technologie úpravy kalů.

K § 2 a 3

Vyhláška upravuje zcela nové podmínky pro uložení upravených kalů u zemědělce po dobu 30 dnů a z pohledu zákona o odpadech není na toto přechodné uložení upravených kalů vyžadován souhlas k provozování zařízení dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech. Toto však platí pouze v případech, že zemědělec použije upravené kaly do 30 dnů od jejich převzetí. Výjimka z povinnosti získat povolení je tedy pro zemědělce oproti současnému stavu velkým zjednodušením. Použitím kalů se pro potřeby vyhlášky rozumí zapracování kalu do půdy. V rámci těchto 30 dní musí zemědělec rozmístit kaly na pozemek dle stanovených podmínek a zapravit. Maximální doba od rozmístění kalů na pozemek do jeho zapravení je nejvýše 48 hodin.

Oprávněné osoby provozující zařízení k úpravě odpadů, jehož součástí je skladování kalů, nebo zařízení ke sběru a skladování kalů se řídí podmínkami pro skladování kalů uvedenými v § 8 návrhu vyhlášky (viz níže).

Podstatnou podmínkou pro uložení upravených kalů je obsah sušiny upraveného kalu před použitím minimálně 18 % a požadavek na zabezpečenou plochu, čímž dojde k zajištění proti úniku kalů a výluhů z nich do půdy nebo jejich smísení se srážkovými vodami. V případě splnění podmínek vyhlášky č. 450/2005 Sb., o náležitostech nakládání se závadnými látkami a náležitostech havarijního plánu, způsobu a rozsahu hlášení havárií, jejich zneškodňování a odstraňování jejich škodlivých následků, je pro závadnou látku ve větším rozsahu povinnost zpracovat havarijní plán. K žádosti o schválení havarijního plánu bude pro potřeby vodoprávních orgánů přikládán program.

Podstatné je také oddělené uložení upravených kalů podle programů použití kalů a označení dle jejich původu. Tímto způsobem se zamezí situacím, kdy dochází k míšení upravených kalů navzájem a může dojít k ovlivnění jejich fyzikálních a chemických vlastností. Kaly mohou být smíchány pouze v zařízení k úpravě odpadů dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech s tím, že pro upravené kaly musí být vždy následně zpracován program.

K § 4

Znění § 4 zůstává ve stejné podobě. Byl doplněn pouze odkaz na vyhlášku č. 275/1998 Sb., o agrochemickém zkoušení zemědělských půd a zjišťování půdních vlastností lesních pozemků, ve které je uvedeno jakým způsobem se provádí odběr vzorků zemědělských půd.

K § 5

Nedochází ke změně ustanovení oproti současné právní úpravě. Mění se rozsah a kritéria stanovení, které jsou uvedeny v příloze vyhlášky do souladu s nařízením (ES) č. 1069/2009 o vedlejších produktech živočišného původu a vyhláškou č. 257/2009 Sb., o používání sedimentů na zemědělské půdě ve vazbě na zákon č. 334/1992 Sb. o ochraně zemědělského půdního fondu. Rozsah a kritéria odpovídají přechodnému ustanovení v části třetí.

K § 6

Oproti dosavadní právní úpravě je nově řešeno kdo provádí monitoring kalů. Nastaveny jsou základní požadavky na to, kdo může odběr vzorků upravených kalů provádět. Kromě odborně způsobilých osob bude moci konkrétní odběr vzorků provádět osoba, kterou odborně způsobilá osoba před prováděním odběru proškolila.

Kaly mohou být aplikovány na zemědělskou půdu pouze upravené. Což znamená, že před samotným použitím upravených kalů musí být ověřena mikrobiologická kritéria. Pokud jsou upravené kaly před jejich použitím uloženy (dle § 3) nebo skladovány (dle § 8) po dobu kratší než 1 měsíc, kdy se nepředpokládá pomnožení patogenních mikroorganismů, ověření splnění podmínek mikrobiologických kritérií se již znovu neprovádí. V případě, že bude zjištěno nesplnění podmínek mikrobiologických kritérií, musí být provedena dodatečná úprava kalů v místě skladování a znovu ověřeno splnění podmínek, nebo musí být kal vrácen zpět k jeho úpravě ve smyslu § 32 zákona o odpadech. Dále dochází ke změně ustanovení, ve kterém je uvedeno, že stanovení adsorbovatelných organických halogenů (AOX) a polychlorovaných bifenyly v kalech se provádí vždy před prvním použitím kalů. Vzhledem ke správnosti a jednoznačnému výkladu bylo nutné toto ustanovení změnit, aby nedocházelo ze strany podnikatelských subjektů k jeho obcházení.

K § 7

Je rozšířen obsah programu použití kalů na zemědělskou půdu o informace vztahující se k množství kalů, na které se vztahuje program, technologii úprav kalů a popis způsobu skladování kalů. Program by měl obsahovat všechny náležitosti související s použitím kalů, aby bylo zohledněno veškeré nakládání s kaly.

K § 8

Jsou stanoveny podmínky pro skladování kalů v zařízeních povolených dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech. Od požadavků uvedených v § 3 se liší zejména v povinnosti získat povolení a v podmínkách pro skladování, které jsou pro tento způsob krátkodobého soustředování stanoveny přísněji.

K § 9

Při tvorbě nové vyhlášky upravující podmínky použití upravených kalů na zemědělské půdě se vycházelo z novely zákona o odpadech, ve kterém jsou zakomponovány koncepční změny, které jsou promítnuty do prováděcího právního předpisu. Jedná se zejména o stanovení konkrétních požadavků pro provozovatele zařízení na úpravu kalů a prokázání účinnosti hygienizace na požadované snížení počtu patogenních mikroorganismů. Zamezí

se tím rizikům, že budou na zemědělskou půdu aplikovány neupravené kaly. Provozovatel zařízení na úpravu kalů bude tedy povinen ověřovat technologii na úpravu kalů, a to na základě odebrání 10 vzorků na vstupu a 10 vzorků na výstupu během 30 dnů. Rozdíl mezi kontaminací kalu (před a po úpravě) nesmí překročit stanovený počet KTJ. Zároveň parametry pro výstup musí být v souladu se stanovenými limitními hodnotami indikátorových mikroorganismů, které musí být v souladu s kalem kategorie I.

K § 10

Vzhledem k tomu, že povinnost ověření účinnosti technologie úpravy kalů přináší poměrně velké finanční náklady z důvodu modernizace stávajících hygienizačních zařízení či výstavby nových zařízení na ČOV či v jiných technologiích, je pro tuto povinnost stanoveno přechodné období až do 31. 12. 2018. Současně s touto novou povinností dojde k úpravě mikrobiologických kritérií (příloha č. 4) pro použití upravených kalů na zemědělskou půdu, které jsou zároveň navrženy jako parametry pro výstup z technologie úpravy. Tyto limity vychází z nařízení (ES) č. 1069/2009 o vedlejších produktech živočišného původu a vypovídají o skutečných vlastnostech upraveného kalu. Od 1. ledna 2019 bude tedy možné aplikovat na zemědělské půdy pouze kal kategorie I.

K § 11

Zrušuje se vyhláška č. 382/2001 Sb., o podmínkách použití upravených kalů na zemědělské půdě, ve znění pozdějších předpisů a vyhláška č. 504/2004 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 382/2001 Sb., o podmínkách použití upravených kalů na zemědělské půdě.

K ČÁSTI DRUHÉ

S ohledem na skutečnost, že při kompostování kalů je zajištěna stejná úroveň ochrany životního prostředí a zdraví lidí jako při postupu podle právní úpravy pro použití upravených kalů na zemědělské půdě rozšiřuje se seznam odpadů, které mohou vstupovat do zařízení na využití biologicky rozložitelných odpadů podle vyhlášky č. 341/2008 Sb. o neupravený kal katalogového čísla 19 08 05 kategorie O/N.

K ČÁSTI TŘETÍ

S ohledem na nabytí účinnosti ustanovení zákona o odpadech, k jejichž provedení je tato vyhláška vydávána, ke dni 1. března 2016 je nezbytné, aby tato vyhláška nabyla účinnosti co nejdříve.

PŘÍLOHA K DŮVODOVÉ ZPRÁVĚ

Níže jsou uvedeny finanční náklady a přínosy jednotlivých variant řešení, které mohou nastat na základě vládního návrhu zákona o odpadech. Následovně jsou popsány varianty dle nejlevnějšího způsobu nakládání s kaly pro ekonomicky náročnější.

1. ČOV (vznik kalu, úprava kalu a shromažďování kalu, vypracování programu, doprava) → zemědělec (uložení upraveného kalu max. 1 měsíc bez povinnosti mít souhlas dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech, zapravení do 48 hodin do půdy)

Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Uvedená varianta představuje minimální náklady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty. Díky přímému předání kalů mezi ČOV a zemědělcem, budou kontroly ze strany kontrolních orgánů provedeny pouze u těchto subjektů, čímž dojde k největší přehlednosti toho, kdo provedl úpravu kalů a zároveň bude zřejmé, jaké kaly s konkrétními vlastnostmi se předávají zemědělci k aplikaci. Ze strany kontrolních orgánů ubydnou pak případy šetření nelegálního nakládání s kaly z ČOV a nedojde k zatížení státní správy při řešení správních řízení. Naopak dojde k usnadnění kontrolní činnosti díky nastaveným pravidlům.

Dopady na podnikatelské subjekty

Jedná se o variantu, která je z hlediska správného využívání a kontroly kalů nejefektivnější. Prozatím se jeví jako problematické omezit razantně oblast mobilních zařízení a zařízení, které provádí úpravu kalů a prosadit tuto variantu za jedinou fungující v oblasti nakládání s kaly z ČOV při jejich aplikaci na ZPF. Tato varianta představuje snížení příjmů podnikatelských subjektů, které podnikají v oblasti mobilních zařízení, ale naopak může znamenat snížení nákladů podnikatelských subjektů, potažmo občanů, které platí vodné a stočné. Při přímém předání kalů se počítá s tím, že budou kaly skladovány v rámci ČOV, přičemž není vyžadováno povolení od krajského úřadu.

Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje)

Uvedená varianta nepředstavuje navýšení nákladů krajských úřadů, protože v případě přímého předávání kalu mezi ČOV a zemědělcem, který kal ve stanovené době zapracuje přímo do půdy, není vyžadován souhlas k nakládání s odpady pro zemědělce. Novela nezpůsobuje vyšší zatížení samosprávných celků. Naopak řeší problémy při nelegálním nakládání s kaly před aplikací, kdy na základě této činnosti může např. dojít k rozplavení kalů na obecní pozemky.

Sociální dopady

V případě, že dojde k přímému předání kalu mezi ČOV a zemědělcem, tak předpokládáme, že dojde ke snížení nákladů ČOV a to se pak může promítnout do cen vodného a stočného, které platí občané.

Dopady na životní prostředí

Navrhovaná varianta nepředstavuje dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty, protože se jedná o nastavení pravidel mezi čistírnou odpadních vod a zemědělcem

(podnikatelské subjekty, fyzické osoby oprávněné k podnikání). S ohledem na tento přístup, který byl zákonem o odpadech stanoven již před změnou definice původce od roku 2001 do roku 2010 a který je vyžadován směrnicí o odpadech i v současné době, vede jednoznačně k dodržení povinnosti odpovědnosti původce za využití odpadu a nedochází tak k delegování odpovědnosti na další oprávněné osoby jako v případě ostatních variant. Tím je zajištěn původ kalů a kvalitativní vlastnosti kalu, které lze jednoduše identifikovat a na základě toho je zvýšen pozitivní dopad na životní prostředí.

- 2. ČOV (vznik kalu, úprava kalu vypracování programu, doprava) → provozovatel zařízení ke sběru a skladování kalu s povinností mít souhlas dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech, doprava) → zemědělec (zapravení do 48 hodin do půdy)**
- 3. ČOV (vznik kalu, doprava) → provozovatel zařízení na úpravu a skladování kalu s povinností mít souhlas dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech, vypracování programu, doprava, (upravené kaly, pro které je vypracován program, není možné míchat s jinými upravenými kaly, pro které je vypracován jiný program) → zemědělec (zapravení do půdy)**
- 4. ČOV (vznik kalu, doprava) → provozovatel zařízení na úpravu kalu, vypracování programu, doprava) → provozovatel zařízení ke sběru a skladování kalu s povinností mít souhlas dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech, doprava (upravené kaly, pro které je vypracován program není možné míchat s jinými upravenými kaly, pro které je vypracován jiný program) → zemědělec (zapravení do půdy)**

Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Uvedené varianty představují nižší náklady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty oproti Variantě 0. Ve všech variantách je řešena alternativa v případě uložení kalů u zemědělce po dobu 30 dnů, pro kterou není vyžadován souhlas dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech a nedojde tedy k navýšení nákladů krajských úřadů. V porovnání s variantou jedna lze předpokládat navýšení nákladů krajských úřadů, které budou udělovat souhlasy k úpravě odpadů popřípadě ke sběru a skladování pro případy, kdy nebude možné využít varianty 1, tj., přímého předání kalů z ČOV – zemědělec. Vzhledem k tomu, že řada subjektů již v současné době vlastní povolení ke sběru odpadů, jehož součástí je také skladování, nepředpokládá se v tomto případě o masové podávání žádostí o souhlas na tuto činnost. S ohledem na nárůst potenciálních technologií, které budou zajišťovat hygienizaci kalů, lze předpokládat vyšší aktivitu při podávání žádostí o souhlas na úpravu kalů z ČOV, a tedy vyšší zatížení krajských úřadů. Toto bude však utlumeno faktem, že řada provozovatelů ČOV zainvestuje do technologií úpravy v rámci ČOV, na které nebude zapotřebí vydávat souhlas dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech, pokud budou hygienizovat pouze kaly ze své produkce.

Dopady na podnikatelské subjekty

Navrhovaná úprava vyhlášky sebou přináší povinnost mít pro konkrétní kroky souhlas k nakládání s odpady dle § 14 odst. 1 zákona o odpadech, který je vydáván krajskými úřady. Nepředpokládáme však, že navržené změny způsobí razantní nárůst žádostí o souhlas pro nakládání s odpady, a to zejména s ohledem na to, že řada zařízení, které v této oblasti podnikají, již souhlas k nakládání s odpady mají. Nově se bude jednat o jednotky případů v rámci České republiky, a to zejména i díky tomu, že vybudování skladovacích ploch představuje další náklady. Za předpokladu uložení kalů u zemědělce po dobu jednoho

měsíce nebude nutné k tomuto vydávat souhlas krajského úřadu, ale vzhledem k tomu, že uložení kalů by mohlo v určitých případech přesáhnout dobu 1 měsíce a bude se jednat o skladování odpadů jako jeden ze způsobů využití povolené pod kódem nakládání R13, předpokládají se zvýšené náklady na vybudování skladovacích ploch u zemědělců. K tomuto je možné využít podpory v rámci programu „Zemědělec“, a to prostřednictvím Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu, a.s. (dále jen „PGRLF“). Žádosti jsou však vždy předkládány k projednání schvalovacímu orgánu PGRLF, který rozhoduje o poskytnutí či neposkytnutí podpory. Za předpokladu, že se nevyužijí stávající plochy jako silážní žlaby aj., mělo by se přihlížet zejména ke skladování kalů u ČOV.

Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje)

Uvedená varianta představuje mírné navýšení nákladů krajský úřadů, protože v určitých případech může dojít ke zvýšenému množství vydávání souhlasů k nakládání s odpady pro zařízení ke skladování či k úpravě odpadů. Řada zařízení, které v této oblasti podnikající již souhlas k nakládání s odpady mají.

Naopak u obcí můžeme očekávat snížení administrativní zátěže tím, že očekáváme snížení počtu podnětů, které budou obce řešit.

Sociální dopady

Předpokládáme, že čím více subjektů je zapojeno do daného procesu, tím jsou vyšší náklady spojené s využitím kalů na zemědělské půdě (doprava, administrativní zátěž spojená s předáváním kalů), které mohou negativně ovlivnit cenu vodného a stočného v dané oblasti.

Dopady na životní prostředí

V případě předávání kalů přes zařízení k úpravě odpadů, popřípadě zařízení ke sběru a skladování tak jak je navrženo ve 3 variantách dojde jednak k navyšování finančních nákladů, které si naučtují oprávněné osoby za službu, kterou poskytují původci a dále dojde ke zvýšené spotřebě energie (převozy, skladování atd.).